

Makale Başlığı:

Bilge Sistemi Üzerine Genel Bir Değerlendirme ve Sistem Hakkında Doğru Bilinen Bazı Yanlışlar

Resim

Bekir DURUSOY
Gümrük Muayene Memuru
Risk Yönetimi ve Kontrol Genel Müdürlüğü

İletişim:

e-posta: durusoydb@gmail.com.tr

Cep : 0 505 845 17 67

Özgeçmiş

1968 yılında Kırıkkale ili, Delice ilçesi, Kurtoğlu Köyünde doğdu. 1991 yılında Anadolu Üniversitesi Afyon İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümünü, 2014 yılında da Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi, Adalet Bölümünü bitirdi.

1993 yılında Gümrük Müsteşarlığında Gümrük Muayene Memuru olarak göreve başladı. Çeşitli gümrük idarelerinde çalıştıktan sonra Gümrükler Kontrol Genel Müdürlüğüne geçti. Müsteşar Danışmanlığı ve Gümrük Muayene Memurları Derneği Başkanlığı görevlerinde bulundu. Halen Risk Yönetimi ve Kontrol Genel Müdürlüğünde görev yapmaktadır.

Gümrük mevzuatı ve uygulamalarına ilişkin çeşitli dergilerde makaleleri yayımlanmıştır.

Bilge Sistemi Üzerine Genel Bir Değerlendirme ve Sistem Hakkında Doğru Bilinen Bazı Yanlışlar

Özet

Makale ile Bilge sistemine ilişkin gümrük mevzuatı ve sistem uygulamaları incelenerek görüş ve öneriler açıklanmıştır.

Anahtar Kelimeler

Bilge, Bilge Sistemi,
2010/1 sayılı Genelge
Beyanın Bağlayıcılığı
Beyana dayalı yapı

1. Giriş

Bu makalede Bilge sistemi ve işleyişi ele alınmaya, konu ile ilgili mevzuat/ düzenlemeler ile sistem uygulamaları incelenmek suretiyle Bilge sistemi hakkında değerlendirme, görüş ve öneriler ile doğru bilinen bazı yanışlar ifade edilmeye çalışılmıştır.

2. Bilge Sistemi Nedir

Bilgisayarlı Gümrük Etkinlikleri Sistemi (BİLGE) ya da kısa adıyla Bilge sistemi; gümrük idarelerine sunulan **Gümrük Beyannamesinin** (TCGB) yazılım vasıtasıyla bilgisayar ortamında düzenlenerek, beyan edilmesini sağlayan bir program olarak tanımlanabilir.

Bilge sistemi, şüphesiz Türk Gümrük Teşkilatının en önemli projesidir. Sistem ile bilgisayar ortamında gümrük beyannamesi sistematik bir şekilde doldurularak tescil edilmekte ve gümrük idaresi tarafından yükümlü beyanı kontrol edildikten sonra gümrük vergileri ödenebilmektedir.

Maktu form (kâğıt) olarak Gümrük Yönetmeliğinin 14 no.lu eki “Gümrük Beyannamesi Kullanma Talimatına” göre doldurulan gümrük beyannamesi; aynı zamanda Bilge sisteminde de düzenlenmekte, tescil edilerek çıktısı alınıp ıslak imza ile imzalandıktan sonra gümrük idaresine sunulması ile birlikte hem sistem üzerinde (elektronik ortam) hem de maktu form olarak eř/gerçek zamanlı olarak yürütölmektedir.

3. Bilge Sisteminin Tarihçesi Hakkında Bilgi

Bilge Sistemi, Gümrük İdaresinin Modernizasyonu Projesi (GİMOP) kapsamında gümrük işlemlerinin elektronik ortamda yürütölmesine yönelik bir yazılım olarak 2000 yılında uygulanmaya başlanmıştır. İlk etapta gümrük idarelerinde bulunan sunuculardaki verilerin merkezi veri tabanına aktarılması amacıyla tasarlanan Bilge sistemi, teknolojik gelişmelere bağlı olarak 2006 yılından itibaren yeniden yazılarak SOA yaklaşımında ve merkezi mimariyle çalışmak üzere tasarlanmıştır. WEB tabanlı ara yüzleri bulunan yazılımda, harici sistemler ile veri alişverişi, web-servisler ile XML mesaj standardı sağlanmaktadır.¹

Bilge sistemine yükümlüler, gümrük idaresinde bulunan veri giriş salonundaki bilgisayar aracılığıyla veya paket yazılımlar kullanarak kendi bürolarından ya da internet

---

1 Gümrük ve Ticaret Bakanlığı 2013 yılı İdari Faaliyet Raporu, sayfa: 17-18

üzerinden veri girişi yapabilmektedir. Sistem, elektronik imzalı olarak gümrüğe gelmeksizin kendi bürolarından beyanname tescil edilebilen bir yapıya kavuşmuştur.¹

Bilge sistemi, halen tüm gümrük idarelerinde uygulanmakta olup, sistemde; Türkiye Gümrük Bölgesine (TGB) giren eşya için özet beyan, varış bildirim ve ithalat beyannamesi, Türkiye Gümrük Bölgesinden çıkacak eşya için ise ihracat beyannamesi ve çıkış bildirim düzenleme gibi temel gümrük işlemleri yapılabilmektedir.

Bilge sisteminde 2017 yılında 2.535.873 adet ithalat, 3.653.391 adet ihracat olmak üzere toplam 6.189.264 adet² gümrük beyannamesi tescil edilmiştir. Tescil edilen beyannamelerin mükellefçe her aşamada ofisinden takip edilmesi sağlanmıştır. Yine hem mükellef hem de kurumlar tarafından muhtelif mevzuata tabi beyanname durumları web üzerinden takip edilebilmektedir. Sistemde düzenlenen beyannamelerin vergileri on-line olarak bankalar aracılığı ya da GÜMKART ile otomatik ödenebilmektedir. Bilge sisteminde DIR Otomasyon, TPE tescilli ürün ve AZO kapsamındaki beyanname işlemleri on-line ya da off-line olarak yapılmaktadır.³

Bilge sisteminde halen 21 kurum ile Tek Pencere Sistemine (TPS) geçilmiş olup, 118 adet belgeye ait gümrük işlemleri TPS kapsamında yapılmaktadır.⁴

Diğer taraftan, Bilge sisteminde ithalatçı ve ihracatçı firmaların kendi beyannameleri hakkında doğru ve hızlı bir şekilde bilgi edinmesi sağlanmış olup, eşya sahibi eşyasının gümrükte nerede bulunduğunu, gümrük işleminin hangi aşamada olduğunu ve ortalama işlem sürelerini anlık olarak takip edebilmektedir.⁵

4. Bilge Sisteminin Temel Uygulamaları

- ✓ Özet Beyan
- ✓ Detaylı Beyan (İthalat-İhracat)
- ✓ Muhasebe
- ✓ Entegre Tarife
- ✓ TCGB Sorgulamalar

5. Bilge Sisteminin Diğer Uygulamaları

- ❖ NCTS
- ❖ TIR Takip ve Taşıt Takip
- ❖ Bağlayıcı Tarife
- ❖ Kara Kapıları Araç ve İhbar Takip Sistemi
- ❖ Risk Analizleri
- ❖ Referans Verileri
- ❖ DIR Otomasyon Sistemi
- ❖ Banka-GÜMKART Online Ödeme Sistemi
- ❖ Ceza Kararları ve Ek Tahakkuk
- ❖ e-Ticaret (Hızlı Kargo)
- ❖ Yetkilendirilmiş Gümrük Müşavirleri Sistemi
- ❖ GÜVAS
- ❖ Firma Dosya Takip Sistemi (Yükümlü Kayıt Takip Sistemi-YKTS)
- ❖ Döküm Programları
- ❖ Yetki Yönetimi
- ❖ Antrepo Kayıt ve Takip programı
- ❖ Bedelsiz ve Özel Fatura

---

2 Gümrük ve Ticaret Bakanlığı 2017 yılı İdari Faaliyet Raporu, sayfa: 20

3 Gümrük ve Ticaret Bakanlığı 2013 yılı İdari Faaliyet Raporu, sayfa: 18

4 R. KUTLU, Tek Pencere Sisteminin Türkiye Uygulaması Uzman Görüş Dergisi 44-45. sayı syf: 10-11

5 RYKGM, 2017/12 s Genelge

- ❖ Onaylanmış Kişi ve Mavi Hat
- ❖ Yetkilendirilmiş Yükümlü
- ❖ Kıymet Veri Bankası ve Kıymet Araştırması¹

6. Bilge Sisteminin Gümrük Beyannamesi ile Karşılaştırılması

Gümrük beyannamesi, Bilge sistemine iki aşama halinde yansıtılmış olup, sistem; esas itibariyle **Detaylı Beyan** ve **Kalem Ekranından** oluşmaktadır. Detaylı Beyan alanında; eşya ve yükümlüye ilişkin finansal, taşıma ve özet beyan bilgileri yer almaktadır. Yedi alt alandan (başlık) oluşmaktadır. Kalem Ekranında ise beyan edilen eşyaya ait tarife, ölçü, marka ve tamamlayıcı bilgileri yer almakta olup, altı alt başlıktan oluşmaktadır.

Gümrük beyannamesinde yer alan bilgi ve/veya alanların hemen hepsi aynı isimlendirme, alan ve numara şeklinde Bilge sisteminde aktarılmakla birlikte bazı farklılıkların olduğu anlaşılmaktadır. Şöyle ki:

Gümrük Beyannamesinde olup da Bilge Sisteminde yer almayan alanlar: 13.Tarım Politikası, 26.Dâhili Taşıma Şekli, 39.Kota, 43.Hesaplama Yöntemi/HY Kodu, 45.Ayarlama ve 48.Ödemenin Ertelemesi alanları

Bilge Sisteminde olup da Gümrük Beyannamesinde yer almayan alanlar: Detaylı Beyan Alanı: Kullanıcı, Gümrük İdaresi Kodu, Mühür Sayısı ve Numarası, Çıkış Süresi, Rejim Bitiş Tarihi, Açıklama, Çıktı Seri No, Tescil Tarihi, Onay Tarihi, Kapanma Tarihi, Referans Tarihi, Birlik Kayıt Numarası, Birlik Kriptosu, Navlun Bedeli, Sigorta Bedeli, Ödeme Şekli, Liman Kodu. Kalem Ekranı Alanı: Uluslararası Anlaşmalar, Muafiyetler, DİB Satır Kodu, Özellik, Ek Kod, TGTC Tanımı, Ticari Tanımı, Tarifedeki Tanımı, Kullanılmış Eşya, Satışa Esas Birim/Miktar, Birim Kıymet, Algılama Birimi1, Algılama Birimi2, Algılama Birimi3, Kapatma Birimi/Miktar, Toplam Açılan Miktar, Toplam Kapatılan Miktar, Fatura, Navlun Bedeli, Sigorta Bedeli, Yurtdışı Diğer, Gümrük Kıymeti alanları

Bilge Sisteminin Gümrük Beyannamesinden Farklı Şekilde İsimlendirdiği Alanlar: 33.Eşya Kodu alanı; “TGTC No”, 54.Yer ve Tarih alanı; “İmza Sahibi”, 36.Tercihli Tarife alanı; “Uluslararası Anlaşmalar” şeklinde değiştirildiği anlaşılmaktadır.

Bilge sistemi ile gümrük beyannamesinin karşılaştırmasına Tablo-1’de yer verilmiştir.

Tablo-1: TCGB ile Bilge Sisteminin Karşılaştırılması

TCGB		GÜMRÜK BEYANNAMESİ - BİLGE SİSTEMİ KARŞILAŞTIRILMASI			
SN	ACIKLAMA	SN	ACIKLAMA	BÖLÜM ADI	ALAN ADI
1	BEYAN		BEYAN	DETAYLI BEYAN	GENEL BİLGİLER
2	GÖNDERİCİ/İHRACATÇI	2	GÖNDERİCİ/İHRACATÇI	DETAYLI BEYAN	FİRMA/K BİLGİLER
3	FORMLAR	3			
4	YÜKLEME LİSTESİ	4	YÜKLEME LİSTESİ	DETAYLI BEYAN	GENEL BİLGİLER
5	KALEM SAYISI		KALEM SAYISI	DETAYLI BEYAN	GENEL BİLGİLER
6	KAP ADEDİ	6	KAP ADEDİ	DETAYLI BEYAN	GENEL BİLGİLER
7	REFERANS NUMARASI	7	REFERANS NUMARASI	DETAYLI BEYAN	GENEL BİLGİLER
8	ALICI	8	ALICI/İTHALATÇI	DETAYLI BEYAN	FİRMA/K BİLGİLER
9	M.MÜŞAVİR/S.MUHASEBECİ	9	M.MÜŞAVİR/S.MUHASEBECİ	DETAYLI BEYAN	FİRMA/K BİLGİLER
10	GİDECEĞİ/SEVK ÜLKESİ	10	GİDECEĞİ/SEVK ÜLKESİ	DETAYLI BEYAN	GENEL BİLGİLER
11	TİCARET YAPILAN ÜLKE	11	TİCARET YAPILAN ÜLKE	DETAYLI BEYAN	GENEL BİLGİLER
12	KIYMET BİLDİRİM FORMU		KIYMET BİLDİRİM FORMU	DETAYLI BEYAN	BAĞLANTILAR
13	TARIM POLİTİKASI	13			
14	BEYAN SAHİBİ/TEMSİLCİ	14	BEYAN SAHİBİ/TEMSİLCİ	DETAYLI BEYAN	FİRMA/K BİLGİLER
15	ÇIKIŞ/İHRACAT ÜLKESİ	15a	ÇIKIŞ ÜLKESİ	DETAYLI BEYAN	GENEL BİLGİLER
16	MENŞE ÜLKE	34a	MENŞE ÜLKE	KALEM EKRANI	GENEL BİLGİLER
17	GİDECEĞİ ÜLKE KODU	17a	GİDECEĞİ ÜLKE/SEVK ÜLKESİ	DETAYLI BEYAN	GENEL BİLGİLER
18	ÇIKIŞTAKİ T.ARACIN KİMLİĞİ/ÜLKESİ	18	ÇIKIŞTAKİ ARACIN KİMLİĞİ/ÜLKESİ	DETAYLI BEYAN	TASIMA BİLGİLERİ
19	KONTEYNER	19	KONTEYNER	DETAYLI BEYAN	GENEL BİLGİLER
20	TESLİM ŞEKLİ	20	TESLİM ŞEKLİ/YERİ	DETAYLI BEYAN	FİNANSAL BİLGİLER
21	SINIRI GEÇEN ARACIN KİMLİĞİ/ÜLKESİ	21	SINIRDAKİ ARACIN KİMLİĞİ/ÜLKESİ	DETAYLI BEYAN	TASIMA BİLGİLERİ
22	DÖVİZ/TOPLAM FATURA BEDELİ	22	DÖVİZ/TOPLAM FATURA BEDELİ	DETAYLI BEYAN	FİNANSAL BİLGİLER
23	DÖVİZ KURU		DÖVİZ KURU	DETAYLI BEYAN	FİNANSAL BİLGİLER
24	İŞLEMİN NİTELİĞİ	24	İŞLEMİN NİTELİĞİ	DETAYLI BEYAN	GENEL BİLGİLER
25	SINIRDAKİ TAŞIMA ŞEKLİ	25	SINIRDAKİ TAŞIMA ŞEKLİ	DETAYLI BEYAN	TASIMA BİLGİLERİ
26	DÂHİLİ TAŞIMA ŞEKLİ				
27	YÜKLEME/BOŞALTIMA YERİ	27	YÜKLEME/BOŞALTIMA YERİ	DETAYLI BEYAN	TASIMA BİLGİLERİ
28	FİNANSAL/BANKACILIK VERİLERİ	28	FİNANSAL/BANKACILIK VERİLERİ	DETAYLI BEYAN	FİNANSAL BİLGİLER
29	GİRİŞ/ÇIKIŞ GÜMRÜK İDARESİ	29	GİRİŞ/ÇIKIŞ GÜMRÜK İDARESİ	DETAYLI BEYAN	TASIMA BİLGİLERİ
30	EŞYANIN BULUNDUĞU YER	30	EŞYANIN BULUNDUĞU YER	DETAYLI BEYAN	TASIMA BİLGİLERİ
31	KAPLAR VE EŞYANIN TANIMI	31	KALEM/EŞYANIN NUMARA-ADEDİ-MARKA-CİNSİ	KALEM EKRANI	EŞYA BİLGİLER
32	KALEM NO		KALEM NO	KALEM EKRANI	GENEL BİLGİLER
33	EŞYA KODU	33	TGTC NO	KALEM EKRANI	EŞYA BİLGİLER
34	MENŞE ÜLKE KODU	34a	MENŞE ÜLKE KODU	KALEM EKRANI	GENEL BİLGİLER
35	BRÜT AĞIRLIK	35	BRÜT AĞIRLIK	KALEM EKRANI	ÖLÇÜ BİLGİLERİ
36	TERCİHLİ TARİFE	36	ULUSLARARSI ANLAŞMALAR	KALEM EKRANI	GENEL BİLGİLER
37	REJİM	37	REJİM	DETAYLI BEYAN	GENEL BİLGİLER
38	NET AĞIRLIK	38	NET AĞIRLIK	KALEM EKRANI	ÖLÇÜ BİLGİLERİ
39	KOTA	39			
40	ÖZET BEYAN		ÖZET BEYAN BİLGİLERİ	DETAYLI BEYAN	ÖZET BİLGİLER
41	TAMAMLAYICI ÖLÇÜ	41	TAMAMLANMIŞ ÖLÇÜ	KALEM EKRANI	ÖLÇÜ BİLGİLERİ
42	KALEM FİYATI		FATURA/NAVLUN/SİGORTA BEDELİ/G.KIYMETİ	KALEM EKRANI	FİNANSAL BİLGİLER
43	HESAPLAMA YÖNTEMİ/HY KODU				
44	EK BİLGİ/SUNULAN BELGELER/ÖN İZİN	44	ACIKLAMALAR	DETAYLI BEYAN	GENEL BİLGİLER
45	AYARLAMA				
46	İSTATİSTİKİ KIYMET	46	İSTATİSTİKİ KIYMET	KALEM EKRANI	FİNANSAL BİLGİLER
47	VERGİLERİN HESAPLANMASI	47	HESAP DETAYLARI	DETAYLI BEYAN	FİNANSAL BİLGİLER
48	ÖDEMENİN ERTELENMESİ				
49	ANTREPO TİPİ VE KODU	49	ANTREPO	DETAYLI BEYAN	TASIMA BİLGİLERİ
50	ASIL SORUMLU	50	ASIL SORUMLU	DETAYLI BEYAN	FİRMA/K BİLGİLER
51	ÖNGÖRÜLEN GÜMRÜK İDARESİ/ÜLKESİ	51	ÖNGÖRÜLEN GÜMRÜK İDARESİ/ÜLKESİ	DETAYLI BEYAN	TASIMA BİLGİLERİ
52	TEMİNAT		TRANSİT REJİMİ		
53	VARİŞ GÜMRÜK İDARESİ/ÜLKESİ	53	VARİŞ GÜMRÜK İDARESİ/ÜLKESİ	DETAYLI BEYAN	TASIMA BİLGİLERİ
54	YER VE TARİH	54	İMZA SAHİBİ	DETAYLI BEYAN	FİRMA/K BİLGİLER

7. Bilge Sisteminin İşleyişi

Gümrük Kanununun 39 ila 72 inci maddeleri; eşyanın, gümrük idaresine sunulmasından başlayarak beyanın oluşturulması, kontrol/muayene işlemi ile gümrük vergileri ödendikten sonra ambardan çıkarılması aşamasına kadar görev, yetki ve statüleri farklı kişilerce işlem yapılmasını gerektirmekle birlikte bu işlemlerin belirli bir sıra dâhilinde yapılmasını icap ettirmektedir.

Bilge sisteminde de -aynı Gümrük Kanununda olduğu gibi- beyannamenin düzenlenmesinden kapanması aşamasına kadar görev, yetki ve statüleri farklı kişilerce işlem yapılabilmektedir. Gümrük işlemlerinin Gümrük Kanununda belirlenen sıra dâhilinde yapılma gerekliliği Bilge sistemine “beyanname statüsü” şeklinde aktarılmıştır. Beyanname statüsü ile sistemdeki beyanname için gümrük mevzuatında öngörülen işlemlerden hangisinin yapıldığı anlaşılabilir. Beyanname statülerine ilişkin bilgiler Tablo-2’de belirtilmiştir.

Tablo-2: **Bilge Sisteminde Beyanname Statüleri**

Yapılan İşlem	İşlemi Yapan	Beyanname Statüsü
Geçici Tescil Numarası alma	Yükümlü	Tescil Edilmemiş
Tescil Edilme	Yükümlü	Tescil Edilmiş
Gümrük İdaresince Kabul	Kabul Memuru*	Teslim Alınmış
Muayene/Kontrol-Bloke Kaldırılmamış	Muayene Memuru	Bloke Bırakılmış
Muayene/Kontrol-Bloke Kaldırılmış	Muayene Memuru	Muayene Onaylanmış
Muhasebe/Vergi Ödeme	Saymanlık Memuru	Kapanmış/Çıkabilir/Kapatılabilir**

*: Tescil ve Onay işleminin birleştirilmesi kapsamında sistemden kaldırılmıştır.

** : Beyanname rejim koduna göre değişir (Kapanmış: 4000, Çıkabilir: 1000, Kapatılabilir: 4100 gibi)

Bilge sisteminin işleyişi; detaylı beyan ve kalem ekranı bilgileri doldurulup, tarife çağırma işlemi ile gümrük beyanı (vergi/belge) oluşturulduktan sonra beyanname tescil edilir. Tescil işlemi sonrası beyanın kontrol türüne göre (mavi ve yeşil hat hariç) beyanname gümrük idaresine ibraz edilir. Gümrük idaresince beyanname ile ilgili gerekli kontrol/muayene işlemi yapıldıktan sonra (gümrük) vergilerin ödenme/teminata bağlama işlemi yapılır. Akabinde eşyanın ambardan çıkışı sağlanır. Belirtilen işlemlerin sistemde yerine getirilmesi ile birlikte beyanname “kapanmış” statüye geçer.

8. Bilge Sistemi ile İlgili Gümrük Mevzuatının İncelenmesi

Gümrük mevzuatında Bilge sistemi; “bilge, bilgisayar sistemi, gümrük bilgisayar sistemi” şeklinde ifade edilmekle birlikte; Gümrük Kanununun 35/A, 61 ve 165/C inci maddelerinde “bilgisayar sistemi”, Gümrük Yönetmeliğinin 203 ve 561 inci maddelerinde “bilge”, 232, 233, 234, 236, 237, 238, 245, 247, 249, 265 inci maddelerinde ise “bilgisayarlı transit sistemi” olarak atıf yapılmaktadır.

Gümrük mevzuatı hiyerarşisinde Bilge sistemine daha çok genelge ve tasarruflu yazı düzeyinde atıf yapıldığı, halen 108 adet Genelge, 164 adet tasarruflu yazıda (sisteme) atıf yapıldığı tespit edilmiştir.

9. 2010/1 sayılı Genelgenin Mevzuat Açısından İncelenmesi

Bilge sistemi ile ilgili en temel düzenleme 2010/1 sayılı genelgedir. Söz konusu genelge sistemin Gümrükler Genel Müdürlüğüne yürütüldüğü dönem -05.01.2010 tarihinde çıkarılmıştır. Genelgede; *sistemin beyana dayalı yapısının kuvvetlendirilmesinin amaçlandığı* belirtilerek sistemde kalem bilgilerinin girilmesinin ardından “Tarife” çağırıldığında; “Kalem Bazında Vergi Tahakkuku ve Aranılan Belge” ekranının geldiği ve söz konusu ekranın;

- ✓ *Tarife Sonuçları*
- ✓ *47. Vergilerin Hesaplanması*
- ✓ *44.Ek Bilgi, Sunulacak Belgeler, Ön İzinler* olmak üzere 3 bölümden oluştuğu ifade edilmektedir.

Genelgede; “Tarife Sonuçları” bölümünün referans, “47.Vergilerin Hesaplanması” ile “44. Ek Bilgi, Sunulan Belgeler, Ön İzin” bölümlerinin hukuki sonuç doğuran beyan niteliğinde olduğu belirtilmektedir. Genelge ile sistemde muayene memuru ve yükümlü tarafından yapılacak işlemler ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

I. Yükümlüllerce Yapılması Gereken İşlemler:

- ❖ “Tarife Sonuçları” bölümünde yer alan bilgilerin “47.Vergilerin hesaplanması” ve “44. Ek bilgi, sunulan belgeler, ön izinler” bölümüne aktarılması,
- ❖ İlgili mevzuatta beyana konu eşya, yapısı ve mahiyeti gereği istisna tutulmuş ise “44. Ek bilgi, sunulan belgeler, ön izinler” bölümüne aktarılan mezkûr belgenin “Hareketler” menüsü kullanılarak silinmesi,
- ❖ “44. Ek bilgi, sunulan belgeler, ön izinler” bölümüne aktarılmayan, ancak eşyanın özel durumu nedeniyle beyanname ekine eklenmesi gereken belgenin bulunması halinde “Hareketler” menüsündeki “Yeni” talimatı kullanılarak belgenin eklenmesi,
- ❖ “47.Vergilerin hesaplanması” bölümüne aktarılan vergilendirmeye ilişkin hususlar kontrol edilerek, beyana konu eşyanın yapısı ve mahiyeti gereği farklı bir vergi oranına tabi olması halinde, “Hareketler” menüsünden düzeltme yapılarak tabi olduğu vergi türü, oranı ve vergi tutarının beyan edilmesi (düzeltmesi),
- ❖ İlgili mevzuatta beyana konu eşya, yapısı ve mahiyeti gereği istisna tutulmuş ise “47. Vergilerin hesaplanması” bölümüne aktarılan düzenlemenin “Hareketler” menüsü kullanılarak 47 nolu alandan silinmesi,
- ❖ “47. Vergilerin hesaplanması” bölümüne aktarılmayan, ancak beyana konu eşyanın özel durumu nedeniyle ödenmesi/teminata bağlanması gereken bir tutarın bulunması halinde “Hareketler” menüsünde “Yeni” yapılarak tutarın beyan edilmesi (eklenmesi),

II. Muayene Memurlarınca Yapılması Gereken İşlemler:

- ❖ “Tarife Sonuçları” bölümü ile yükümlüsünce “47. Vergilerin hesaplanması”, “44. Ek bilgi, sunulan belgeler, ön izin” bölümlerinde beyan edilen vergi ve belgeler arasındaki farkları içeren “Tarife/Vergi Beyanı Farkları” bölümünün Muayene/Kontrol ekranında kontrol edilmesi,
- ❖ Mevzuatın, yapısı gereği Bilge sistemine aktarılamayan işlemlerin manuel olarak yapılması şeklinde sayılmıştır.

Genelgede ayrıca “Bilge sisteminin kullanılmasının gümrük idarelerindeki görevlilerin mevzuatta öngörülen yetki ve sorumluluklarını ortadan kaldırmadığı, mevzuat hükümleri çerçevesinde ve gerekli görülmesi halinde vergilendirme/belgelendirme üzerinde gereken düzeltmelerin yapılarak muayene işleminin tamamlanması gerektiği” düzenlenmiştir.

2010/1 sayılı Genelge mevzuat açısından değerlendirildiğinde; *sistemin referans amaçlı veri (vergi/belge) getirdiği, yükümlünün referans amaçlı gelen vergi/belgeyi ya olduğu gibi kabul etmek ya da silme/düzeltilme/ekleme şeklinde değişiklik yapmak suretiyle beyanını oluşturması gerektiği, gümrük idaresinin de yükümlü beyanını kontrol etmesi gerektiği düzenleme altına alınmıştır.*

10. 2010/1 sayılı Genelgenin Bilge Sistemi Açısından İncelenmesi

Söz konusu genelgede belirtilen hususlar Bilge sistemine üç bölüm olarak yansıtılmıştır. Şöyle ki:

I. Tarife Sonuçları Bölümü:

Yükümlüsünce beyanname verileri/bilgileri girildikten sonra gümrük ve dış ticaret mevzuatı ile ilgili sistem tarafından yönlendirilen mesajların cevaplandırılması ile oluşan bölümdür.

II. 47. Vergilerin Hesaplanması Bölümü:

Bu bölüm, Tarife Sonuçları bölümünden sonra gelir ve iki kısımdan oluşur. (Şekil-1)

- ✓ Sistem Tarafından Hesaplanan Vergiler (Referans amaçlı olup, ekranın sağındadır)
- ✓ Yükümlüsünce Beyan Edilen Vergiler (Bağlayıcı olup, ekranın solundadır)

III. 44.Ek Bilgi, Sunulacak Belgeler, Ön İzinler Bölümü:

Bu bölüm, Tarife Sonuçları bölümünden sonra gelir ve iki kısımdan oluşur. (Şekil-1)

- ❖ Sistem tarafından İstenen Belgeler (Referans amaçlı olup, ekranın sağındadır)
- ❖ Yükümlüsünce Beyan Edilen Belgeler (Bağlayıcı olup, ekranın solundadır)

Şekil-1:

“47. Vergilerin Hesaplanması” ve “44.Ek Bilgi, Sunulacak Belgeler, Ön İzin” Bölümlerinin Sistem Üzerinde İncelenmesi:

Yeni 11
Değiştir
Sil

Hareketler Vergi ve Dokümanlar

TCGB NO Kalem NO Oray

Yükümlüce Beyan Edilen Vergiler

KOD	AÇIKLAMA	MİKTAR	ORAN	Ö.ŞK.	V.MATRAHI	
10	Gümrük Vergisi	1.032,56	2,7	P	38243	7
20	Dampinge Karşı Vergi	100,00	10	P	1000	8
40	Katma Değer Vergisi	9.147,07	18	P	50917,06	9
89	Damga Vergisi	68,60	0,0	P		

Sistem Tarafından Hesaplanan Vergiler Referans Amaçlıdır

KOD	AÇIKLAMA	MİKTAR	ORAN	Ö.Ş	V.MATRAHI	
10	Gümrük V...	1.032,56	2,7	P	38243	
40	Katma De...	9.147,07	18	P	50817,06	
59	İlave güm...	11.472...	30	P	38243	10
89	Damga Ve...	68,60	0,0	P		

Tutarlar

Toplam Sonradan Ödenecek Ödenecek Teminata Bağlanacak 0

Yükümlüce Beyan Edilen Dokümler

GRUP KOD	AÇIKLAMA	DURUM	REF.	B.TARİH	
1	0100 Fatura				
2	0105 Banka Yazısı		12522		8

Sistem Tarafından İstenen Belgeler Referans Amaçlıdır

GRUP KOD	AÇIKLAMA	DURUM	REF.	B.TARİH	
1	0100 Fatura				
1	0103 İthal epya...				10

Şekilde Yer Alan Rakamlara İlişkin Açıklamalar:

- 1: 47. Vergilerin Hesaplanması Bölümü
- 2: 44 Ek Bilgi, Sunulacak Belgeler, Ön İzinler Bölümü
- 3: Vergilerin Hesaplandığı alan (Sistemin hesapladığı, referans amaçlı kısım)
- 4: Vergilerin Hesaplandığı alan (Yükümlüce Beyan Edilen ve bağlayıcı olan kısım)
- 5: Belge/Dokümanların eklendiği alan (Sistemin getirdiği, referans amaçlı kısım)
- 6: Belge/Dokümanların eklendiği alan (Yükümlüce Beyan Edilen ve bağlayıcı olan kısım)
- 7: Sistemin hesapladığı/getirdiği, yükümlünün aynen kabul ettiği vergi/belge (Beyaz Renk)
- 8: Sistemin hesaplamadığı/getirmedeği, yükümlünün kendi eklediği vergi/belge (Yeşil Renk)
- 9: Sistemin hesapladığı/getirdiği, yükümlünün düzeltme yaptığı vergi/belge (Mavi Renk)
- 10: Sistemin hesapladığı/getirdiği, yükümlünün sildiği vergi/belge (Kırmızı Renk)
- 11: Vergi/belge ile ilgili sistemde silme, düzeltme ve ekleme yapma alanı
- 12: Vergi/belgeyi sağdan sola aktarma(referans amaçlı vergi: yükümlü beyanı yapma) alanı

11. 09.03.2012/1850 t/s Tasarruflu Yazının İncelenmesi

2010/1 sayılı Genelgeye istinaden Bilge sisteminin uygulanmasına ilişkin Risk Yönetimi ve Kontrol Genel Müdürlüğünce 09.03.2012 tarihli, 1850 sayılı tasarruflu yazı yayımlanmıştır. Söz konusu yazıda; “2010/1 sayılı Genelge ve Gümrük Yönetmeliğinin 113/2 inci maddesi gereği beyan esasının halen yürürlükte bulunmasına rağmen yükümlüler tarafından yanlış veya eksik girilen veriler ile hatalı olarak değiştirilen vergilendirme unsurlarının gümrük idarelerinde yeterince kontrol edilmediği, söz konusu sistemde yürütülen gümrük işlemlerinin denetimden geçirilmemiş beyanlar üzerine tamamlandığı ve bu nedenle mevzuata aykırı işlemler ile gelir eksikliğine sebebiyet verildiği, Gümrük Kanununun 65/4 üncü maddesi ve Gümrük Yönetmeliğinin 186/2 inci maddesi uyarınca Bilge sisteminde beyanları nedeniyle gelir eksikliğine neden olan veya mevzuata aykırı işlem tesis eden yükümlülerin bu fiilleri dolayısıyla ilgili muayene memurlarının ve gümrük müdürleri ile bölge müdürlerinin de sorumlulukları bulunduğu, Bilge sisteminde yer alan eşyanın beyan edildiği gümrük rejimi bakımından tahsili veya teminata bağlanması gereken vergiler ve/veya ek mali yükümlülükler ile beyannameye eklenmesi öngörülen belgelerden, yükümlülerin yol gösterici mahiyette istifade edebileceği ve sistem tarafından getirilen vergi ve belgeleri değiştirmeye yetkilerinin bulunduğu, yükümlü beyanlarının gümrük idarelerince mutlak suretle titizlikle denetlenerek işlemlerin mevzuata uygun olarak neticelendirilmesinin sağlanması gerektiği” idari tasarruf haline getirilmiştir.

09.03.2012 tarihli, 1850 sayılı tasarruflu yazı mevzuat açısından değerlendirildiğinde; *Bilge sisteminin beyan esaslı ve referans niteliğinde olduğu, sistem tarafından referans edilen vergi/belgelerden yükümlülerin yol gösterici mahiyette yararlanabileceği, vergi/belge ile ilgili olarak sistemde değişiklik yapma yetkilerinin olduğu, yükümlülerin sistemde yanlış, eksik veri girmesi ya da hatalı veri değişikliği sebebiyle yaptığı beyanın/vergilendirme unsurlarının mevzuata aykırı olduğu ve gelir eksikliğine sebebiyet verdiği, gümrük idaresince yükümlü beyanının kontrol edilmesi gerektiği belirtilmektedir.*

12. Değerlendirme ve Sonuç

Yürürlüğe girdikten dokuz yıl sonra Gümrük Kanununun 61 inci maddesinin 3 üncü fıkrasının; “*Tescil edilmiş beyanname, ait olduğu eşyanın vergileri ve para cezalarından dolayı taahhüt niteliğinde beyan sahibini bağlar ve gümrük vergileri tahakkukuna esas tutulur*” şeklinde değiştirilmesi, Gümrük Yönetmeliğinin 113 üncü maddesinin Kanuna uygun olarak “**Beyanın Bağlayıcılığı**” şeklinde yeniden düzenlenmesi, diğer bir ifadeyle gümrük beyanının *beyana dayalı* şekilde yapılmasının “mevzuat” olarak öngörülmesi; Bilge sisteminde beyana dayalı bir yapıya geçilmesini zorunlu kılmıştır. Nitekim 2010/1 sayılı Genelgenin de bu amaçla çıkarıldığı anlaşılmaktadır.

Bilge sistemi, gümrük ve dış ticaret mevzuatı ile sair mevzuatın bilgisayar ortamında doğru, etkin ve yeknesak olarak uygulanmasını sağlayan önemli bir program/araçtır.⁶

Bilge sisteminin beyan yapısı; ithalat rejim kararı ve bağlı mevzuat gereği tabi olunan vergi ve/veya ticaret politikası önlemlerini takip eden bir yapı üzerine bina edilmesini, diğer taraftan Gümrük Kanunu başta olmak üzere gümrükle ilgili diğer kanun ve kurum düzenlemelerinin de takip edilmesini gerektirmektedir.

Gümrük ve dış ticaret mevzuatının geniş ve dağınık bir yelpaze içermesi, uluslararası anlaşma, kanun, KHK, BKK, tüzük, yönetmelik, tebliğ, genelge ve tasarruflu yazı düzeyine kadar indirgenmesi, daha da önemlisi çok sık aralıkla değişmesi, üstelik resmi gazetede

---

6 2010/1 sayılı Genelge, 1 inci fıkra

yayımlandığı gün yürürlüğe girmesi; gümrük ve dış ticaret mevzuatına ilişkin düzenlemelerin Bilge sistemine yansıtılma/aktarıma sürecini zorlaştırmaktadır.

Bilge sisteminin güncellenme ihtiyacı başta Türk Gümrük Tarife Cetveli (TGTC) olmak üzere ithalat rejim kararı ile ithal ve ihraç edilecek eşyaya ilişkin uygunluk değerlendirmesi, piyasa gözetim ve denetimini sağlayan ürün güvenliği tebliğleri ile ithalat tebliğinin her yıl yeniden yayımlanmasından ya da yıl içerisinde değişmesinden kaynaklanmaktadır.

13.Görüş ve Öneriler

Bilge sisteminin, gümrük işlemleri iş akışı ve/veya işleyiş sistematğine uygun şekilde tasarlanması, ödenmesi gereken gümrük vergileri ile beyannamede aranması gereken belgelere ilişkin “*beyana dayalı yapıya*” geçilmesi, sistemin refere ettiği vergi/belgelerin yükümlüsünce olduğu gibi ya da değiştirilmek suretiyle kabul edilmesi; yükümlü iradesini/beyanını (sisteme) yansıttığı gibi gümrük idaresi kontrolünü de kolaylaştırmıştır.

Bu meyanda, RYKGM'nün yukarıda yer verilen tasarruflu yazısında da belirtildiği gibi yükümlülerce gümrük mevzuatında ve Bilge sisteminde beyana dayalı yapıya geçildiğinin yeterince anlaşılmadığı, ödenmesi gereken vergilerin hesaplanmasından veya beyannameye eklenmesi gereken belgelerin eklenme(me)sinden hala sistemin (Bilge) sorumlu olduğunu düşünceleri sebebiyle hatalı beyana sebebiyet verdikleri ve cezaya maruz kaldıkları anlaşılmaktadır.

Bilge sisteminde mevcut sistem işleyişinin kaldırılması, diğer bir ifadeyle; beyana dayalı yapıdan vazgeçilmesi, yükümlü beyanının doğru şekilde yapılmasına engel teşkil edebileceği gibi Gümrük Kanununun 61/3 üncü maddesine de -madde değişmediği sürece-aykırı olacaktır. Bu bağlamda, düzenlemelerin/mevzuatın sisteme aktarılmasını bir örnekle açıklamak gerekirse; mevzuatında sadece eşya adı belirtilen ancak GTİP'e yer verilmeyen, KDV'yi %18'den %8 düşürülen bir KDV kararı (örneğin; 2012/2931 s BKK gibi) Bilge sistemine nasıl yansıtılacak? Söz konusu karar ya da ilgili kurumdan alınacak ruhsatname, izin, muafiyet yazısı gibi bir belge/doküman gereği; yükümlünün sisteminde %8 KDV beyanı yapması gümrük idaresinin de yükümlü beyanını/mevzuatı kontrol etmesi gerekli/yeterli olabileceği değerlendirilmektedir.

Bilge sisteminde yükümlüye kendi beyanını yapma/yansıtma imkânının verilmemesi; yükümlüsünce *beyandan sistemin sorumlu olduğu* ileri sürülebileceği gibi sistemde yapılan yanlış/eksik beyanlara uygulanacak (gümrük) cezaları için sürekli itiraz edilmesi ve/veya dava açılması gibi sonuçlara sebebiyet verebilecektir. O bakımdan, yükümlünün beyanı ile ilgili olarak sistemde tercih yapılabilmesi gerektiği değerlendirilmektedir

Bilge sisteminde yükümlü beyanının doğru bir şekilde yapılabilmesini teminen; *beyana dayalı yapının korunması gerektiği, yükümlü beyanı ve/veya değişikliğine ilişkin (sisteme) açıklama yapılmasının (mevzuat dayanağı gibi) zorunlu hale getirilmesinin yeterli olacağı* zira yapılacak açıklamanın; hem beyannameyi kontrol eden gümrük idaresi/muayene memuru hem de idare amiri/müfettiş için yönlendirici olabileceği değerlendirilmektedir.

14. Sistemle ilgili Doğru Bilinen Yanlıklar

- ❖ *Sistemde tescil edilen beyannamedeki verilerden/bilgilerden Bilge sorumludur*
Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren bir mevzuat; gümrük idaresi ve yükümlü için bağlayıcı olup, sistemde yapılan beyandan Gümrük Kanununun 61/3 üncü maddesi gereği yükümlü sorumludur.
- ❖ *Bilge sisteminin hesapladığı vergiler ile refere ettiği belgelerde değişiklik yapılmaz*

Gümrük Yönetmeliğinin 113 üncü maddesi, 2010/1 sayılı Genelge ve 09.03.2012/1850 t/s tasarruflu yazı gereği sistemdeki vergi ve belgede değişiklik yapılabilir.

❖ *Bilge sisteminin refere ettiği vergi/belgede değişiklik yapılırsa 241 cezası uygulanır*
Gümrük Yönetmeliğinin 14 no.lu eki Gümrük Beyannamesi Kullanma Talimatına gereği Bilge sisteminde yükümlünün doğru beyanı yapma, gümrük idaresinin de yapılan beyanı kontrol etme yükümlülüğü bulunmaktadır

❖ *Bilge sistemi eksik vergi hesaplıyor, sistemde vergi kaçırılabilir*
Bilge sistemi yükümlüsünce girilen GTİP, rejim, muafiyet veya uluslararası anlaşma kodu verileri/bilgileri çerçevesinde referans amaçlı vergi hesaplar. Yükümlü isterse/gerekli görürse değişiklik yapılabilir

❖ *Bilge sistemi güncel değil, sistemde eksiklikler var*
Bilge sistemi, sisteme aktarılan mevzuatın yürürlük tarihine göre güncellenmektedir.

Dipnotlar:

- 1: Gümrük ve Ticaret Bakanlığı 2013 yılı İdari Faaliyet Raporu, sayfa: 17-18
- 2: Gümrük ve Ticaret Bakanlığı 2016 yılı İdari Faaliyet Raporu, sayfa: 19
- 3: Gümrük ve Ticaret Bakanlığı 2013 yılı İdari Faaliyet Raporu, sayfa: 18
- 4: KUTLU R, Tek Pencere Sisteminin Türkiye Uygulaması, Uzman Görüş Dergisi, 44-45. sayı, sayfa: 10-11
- 5: RYKGM'ün 2017/12 sayılı Genelgesi
- 6: 2010/1 sayılı Genelge, 1 inci fıkra